

УДК 627.5:504

Серебряная М.О. Деревська К.І. (Україна, Київ)

ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВИДОБУТКУ БУРШТИНУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ

В межах Українського Полісся, зокрема, Волинської, Рівненської та Житомирської областей, зосереджені значні лісові і водні ресурси України. В той же час у Поліссі достатньо активно ведеться добуток корисних копалин. Темпи забруднення навколишнього середовища значно зросли після того, як тут почалось інтенсивний видобуток бурштину.

Знищуються, або є під загрозою до руйнування рівнинні східноєвропейські мішано-лісові та хвойно-широколисті ландшафти. Для північно-західній частині Українського Полісся характерні недерновані перезволожені та заболочені ландшафти, поліські алювіально-зандрові та терасові ділянки, іноді зустрічаються поліські рівнинно-денудаційні та заплавні лучно-лісові, болотні, остепнені рівнинні ландшафти. Це вкрай важливі елементи довкілля, які знаходяться під захистом держави. Як характеристика ціннот, що порушуються, надається інформація про біорізноманіття на Поліссі на прикладі Поліського природного заповідника, Національного природного парку «Прип'ять-Стохід» території унікального Білого озера.

Висвітлюються склад і поширене розміщення порід, що вміщують бурштин, дається важлива інформація по розміщенню «бурштиноносних площ» в межах трьох областей. Показані і охарактеризовані три промислові родовища бурштину: Клесівське, родовища Володимирець Східний та Вільне. Безпосередньою причиною порушень екосфери, що пов'язані з практичним застосуванням технологій добування бурштину. З акцентом на небезпечних викидах, особливо забруднених вод, площі територій і характері їх руйнації, проаналізовані промислові технології добування бурштину. Системно викладені наслідки порушень, які включають гідрологічний режим, практичну неможливість рекультивації порушених територій до первинного стану, яка, до речі, досі не проводиться. Якщо це стосується стану порушених територій, мова вже іде не про сільськогосподарські угіддя, а про неможливість вже використання в майбутньому порушених площ під пасовища для худоби.

Якщо на промислове добування бурштину розповсюджується державне законодавство і проблема сьогодні полягає у вчасному виконанні вимог, оцінці прибутку, відрахуванні коштів з податків на зменшення характеру і обсягів порушень і контролі за додержання технології, то проблеми з незаконним добуванням набагато гостріші. Справа навіть не в тому, що площі порушених земель у розрахунку на добутий бурштин в декілька разів більші, ніж при промисловому добуванні, а в тому, що нищаться вже заповідні зони і практично знищуються ліси. Наводяться описи і фотографії безпосередньо обслідуваних об'єктів.

Під час польового дослідження були відібрані проби води на сьоми ділянках обслідуваних площ видобування бурштину, виміряні рН, вміст вуглекислого газу, кисню, хлорид-іонів, показники мутності, загальну твердість, колір та запах проб, обговорені причини і наслідки виявлених порушень. Шляхом вивчення мап та космічних знімків обраховані втрати лісового покриву Українського Полісся, у період 2014-2018 рр. Систематизовані матеріали щодо порушень, які зазнали риродозаповідні фонди Рівненської та Житомирської областей. Проаналізовані зміни ландшафтів, зокрема, знищення рослинності, тваринного світ та руйнування верхніх шарів ґрунту, оцінені Зміни мікроклімату.

Не можемо залишити поза увагою, що спостереження та безпосередня участь населення, особливо дітей, стає складовою педагогіки екологічного варварства.

Рекомендовано посилити державний контроль добування бурштину з метою зменшення масштабів порушення навколишнього середовища і захисту потенційних територій від нелегального добування.